

Läroarutbildningen
Examensarbete
Hösten 2004

Kontaktformer mellan skolan och hemmet

Handledare:
Kristina Johansson- Tell

Författare:
Christine Andersson
Mariana Jarl

Kontaktformer mellan skolan och hemmet

Abstract

Detta arbete handlar om de kontaktformer som förekommer mellan skolan och hemmet. Syftet med arbetet var att studera vilka former av kontakter som förekommer idag och vad föräldrar och lärare anser om dessa. I arbetet presenteras den litteratur som behandlar ämnesområdet, i denna del tas bland annat upp läroplanens riktlinjer inom undersökningsområdet.

I arbetets empiriska del redogör vi för våra undersökningar. Dessa genomfördes med enkäter till en grupp föräldrar och intervjuer med två lärare. Resultatet av våra undersökningar stämmer väl överens med våra litteraturstudier. Båda visar att föräldrar och lärare anser att det är viktigt att det finns goda kontakter mellan skolan och hemmet. Vilka kontaktformer som föredras är beroende av kontaktens syfte.

Ämnesord: skola, kontaktformer, föräldrakontakt.

INNEHÅLL

1. INLEDNING	5
1.1 BAKGRUND.....	5
1.2 SYFTE.....	5
1.3 DISPOSITION.....	5
2. LITTERATURGENOMGÅNG	7
2.1 HISTORISK TILLBAKABLICK I LÄROPLANERNA.....	7
2.2 AKTUELLA STYRDOKUMENT.....	8
2.3 LÄRARENS ROLL OCH FÖRHÅLLNINGSSÄTT TILL FÖRÄLDRARNA.....	9
2.4. OLIKA KONTAKTFORMER.....	10
2.4.1 <i>Telefonkontakt</i>	11
2.4.2 <i>Från kvartsamtal till utvecklingssamtal</i>	12
2.4.3 <i>Föräldramöte</i>	14
2.4.4 <i>Föräldrabesök och åhörardagar</i>	16
2.4.5 <i>Skriftliga kontakter</i>	16
2.4.6 <i>Hembesök</i>	18
2.4.7 <i>Hemsida & e-post</i>	18
2.5 FÖRSKNINGSRAPPORT.....	18
3. EMPIRISK DEL	20
3.1 PROBLEMPRECISERING.....	20
3.2 UPPLÄGG OCH GENOMFÖRANDE.....	20
3.2.1 <i>Metod</i>	20
3.2.2 <i>Urval</i>	21
3.3 REDOVISNING AV RESULTAT.....	22
3.3.1 <i>Redovisning av enkätfrågor</i>	23
3.3.2 <i>Redovisning av lärarintervjuer</i>	29
3.4 SLUTSATS.....	33
4. DISKUSSION	35
5. SAMMANFATTNING	39
BILAGOR	43
ENKÄTUNDERSÖKNING OM KONTAKTFORMER MELLAN HEM OCH SKOLA.....	43
INTERVJUFRÅGOR TILL LÄRAREN.....	47

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Vi har i vårt examensarbete valt att arbeta med kontaktformer mellan hemmet och skolan. Exempel på dessa kontaktformer kan vara telefonkontakt, föräldramöte och utvecklingssamtal. Det är viktigt för oss att i vårt examensarbete få skriva om ett ämne som vi verkligen känner är relevant för vår framtida yrkesroll. Vi har båda upplevt att vi under vår utbildning inte fått tillräckligt med kunskap om hur samspelet mellan föräldrar och skola verkligen fungerar i praktiken. Det är inte bara barnen vi kommer att möta när vi kommer ut på vår framtida arbetsplats utan även deras föräldrar. Eftersom vi båda har väldigt lite erfarenhet av just kontakt med elevernas föräldrar känner vi att vi kan stärka vår ledarroll om vi skaffar oss en fördjupad kunskap inom detta ämne. Vi vill i vår yrkesroll uppnå ett så gott samarbete och så god kontakt med elevernas föräldrar som möjligt och känner att vi genom att göra ett examensarbete om detta område kan ge oss en bra plattform att utgå ifrån. Ett av våra uppdrag som lärare är att *"samverka med och fortlöpande informera föräldrarna om elevens skolsituation, trivsel och kunskapsutveckling, [---]"* (Utbildningsdepartementet, 1994 s.16)

1.2 Syfte

Syftet med vårt examensarbete är att vi ska ta reda på hur föräldrakontakten mellan skolan och hemmet sker ute i skolan. Vi vill undersöka de former av kontakter som används och vilka av dessa som föredras av vår undersökningsgrupp. Vi vill skaffa oss större kunskaper om hur man som lärare kan skapa bra kontakter med elevernas föräldrar. Kontaktformerna kommer att undersökas och belysas ur både föräldraperspektiv och lärarperspektiv. Syftet är även att ta reda på vilka skyldigheter skolan har att kontakter upprätthålls och vad som finns i våra styrdokument om kontakter mellan hemmet och skolan.

1.3 Disposition

Arbetet inleds med en teoretisk del där vi sammanställer en relevant litteraturfördjupning inom vårt problemområde. I litteraturdelen tar vi bland annat upp olika kontaktformer samt styrdokumentens riktlinjer inom ämnet. Litteraturdelen följs av en empirisk del där vi redovisar för våra genomförda enkätundersökningar samt intervjuer. Till enkätundersökningarna har vi valt ut en grupp på 45 personer, alla föräldrar till barn i skolår 5. Intervjuerna genomförs med barnens klasslärare. Som en del av empirin kommer vi presentera resultatet av enkäterna och intervjuerna och utifrån dessa dra slutsatser. Därefter

kommer en diskussion där vi reflekterar över arbetets innehåll samt redogör för våra åsikter inom problemområdet. I den avslutande sammanfattningen tar vi upp huvuddragen av arbetets empiriska del och litteraturdelen.

2. Litteraturgenomgång

2.1 Historisk tillbakablick i läroplanerna

Om man gör en historisk tillbakablick i de äldre läroplanerna ser man att det redan i läroplanen för grundskolan 1962 (Lgr62), understryks hur viktig kontakten mellan skolan och hemmet är. Det är viktigt att läraren lär känna föräldrarna genom personliga möten och kan skapa sig en helhetsbild av elevens livssituation. Det är skolan som har ansvaret för att denna kontakt upprätthålls. Det är enligt Lgr62 också viktigt att hemmet i största möjliga mån hålls underrättade om barnets beteende och arbete i skolan. Detta ska inte bara göras i de fall där det rör problem utan hemmet ska även underrättas om barnets framsteg. Initiativ till kontakt upprätthålls ska inte bara komma från skolan till hemmet utan även tvärtom. En förutsättning för en god kontakt är att föräldrarna förstår att läraren vill barnets bästa och finns där för att stödja och hjälpa (Skolöverstyrelsen, 1962).

Redan i Lgr62 står det skrivet om olika kontaktformer som ska ske mellan skolan och hemmet. I en kontaktbok som bör skickas hem en gång i månaden kan det antecknas anmärkningar, uppgifter om förbättrade arbetsresultat, upplysningar om möten och så vidare. En annan kontaktform som nämns är föräldramöte. Initiativ till föräldramöte ska tas av skolan, föräldraföreningen eller av de båda gemensamt. Vid dessa möten tas allmän information upp. Det kan vara till exempel diskussioner om fostran, sovttider, fickpengar eller andra ungdomsfrågor samt skolans målsättningar. Personliga möten ska enligt Lgr62 ske på en speciell mottagningstid då föräldrarna kan ta kontakt. All kontakt bör göras under denna tid. I de fall föräldrarna inte kan utnyttja den bestämda tiden får en annan passande tid planeras in i samråd med läraren.

Även i läroplanen för grundskolan som kom ut 1969, Lgr69, (Skolöverstyrelsen, 1969) står det skrivet att det är skolan som har huvudansvaret för att det skapas kontakt mellan skolan och hemmet. För att kunna bidra till varje elevs utveckling behöver skolan veta hur elevens hela livssituation ser ut. Skolan har precis som tidigare en skyldighet att informera hemmet om hur det går för deras barn samt skolans utformning och vilka möjligheter det finns för fortsatt utbildning.

I läroplanen för grundskolan, Lgr80, (Skolöverstyrelsen, 1980) finner man riktlinjer över vad som gällde för att kontakter med elevernas hem. Då låg, precis som tidigare och idag, ansvaret

för att kontakter med hemmet skedde på skolan. Det var klassföreståndarens skyldighet att kontakta elevernas föräldrar minst två gånger per läsår. Det var enligt läroplanen viktigt att skolan höll sig uppdaterad om elevens hemmiljö och kunde ge föräldrarna tillfälle att följa och medverka i skolans arbete. I läroplanen går det att läsa i vilken form dessa kontakter rekommenderades att ske, bland annat genom enskilda samtal tillsammans med föräldrarna och om möjligt även eleven. I läroplanen trycktes det även mycket på att andra och fler former av kontakter till hemmet borde utvecklas och utnyttjas.

Intressant är att det i Lgr80 pekas på att *”erfarenheten visar att det är svårt att få kontakt med alla föräldrar. Skolan måste då själv aktivt söka upp föräldrarna för att nå det nödvändiga samarbetet”* (Skolöverstyrelsen, 1980 s.25). Detta är inget som nämns i den efterkommande och nu aktuella läroplanen, Lpo94.

2.2 Aktuella styrdokument

Som en del av vår litteraturgenomgång har vi tittat närmare på två av skolans styrdokument. I läroplanen finner man de riktlinjer som skolan ska verka för att upprätthålla. Vi har valt att studera vad det står i den nu gällande läroplanen, läroplanen för det obligatoriska skolväsendet (Lpo94) samt i Grundskoleförordningen om kontakter mellan hem och skola.

Lpo94 infördes i skolan från och med läsåret 1995/96. Med denna läroplan lämnades den regelstyrda och detaljerade skolan för en mer mål- och resultatstyrd verksamhet. (Buckhøj-Lago, 2000). I läroplanen har kontakten mellan hemmet och skolan en tydlig roll. I Lpo94 står kortfattat om vad som gäller samverkan med elevernas föräldrar och vilka riktlinjer skolan har att följa när det gäller kontakten med elevernas hem. I läroplanen finner man även beskrivet vilket ansvar skola och föräldrarna har för barnen när det gäller kontakter sinsemellan. *”Skolans och vårdnadshavarnas gemensamma ansvar för elevens skolgång skall skapa de bästa möjliga förutsättningar för barns och ungdomars utveckling och lärande”* (Utbildningsdepartementet, 1994 s. 16). Alla som arbetar i skolan har till uppgift att samarbeta med elevernas vårdnadshavare, detta för att tillsammans kunna utveckla skolans innehåll och verksamhet.

Läraren har till uppgift att *”samverka med och fortlöpande informera föräldrarna om elevens skolsituation, trivsel och kunskapsutveckling, [---]* (Utbildningsdepartementet, 1994 s.16).

Läraren har även ansvar för att både skriftligt och muntligt informera eleverna och deras hem om den enskilda elevens kunskapsmässiga och sociala utveckling.

Även i Grundskoleförordningen står det skrivet att skolan har skyldighet att informera föräldrarna om hur deras barn utvecklas kunskapsmässigt och socialt. En gång per termin ska skolan informera föräldrarna i ett utvecklingssamtal. Informationen bör enligt Grundskoleförordningen grunda sig på en utvärdering av elevens utveckling som står i relation till målen i läroplanen och i kursplanerna. Dessutom ska skolan i samråd med föräldrarna komma överens om hur eleven skall kunna nå målen. (Utbildningsdepartementet, 1994)

2.3 Lärarens roll och förhållningssätt till föräldrarna

Som lärare har man en yrkesroll där man är skyldig till att ha kontakt med elevernas föräldrar. Barnens föräldrar är oftast deras största förebilder och det är de som till stor del formar de elever läraren möter i skolan (Flising m.fl., 1996). Nyberg (2002) anser att man kan tjäna väldigt mycket på att som lärare få med sig barnens föräldrar, detta för att bidra till det bästa för barnet. Nyberg anser också att det är viktigt att lärare och föräldrar gemensamt sätter upp vars och ens ansvarsområde. Han menar på att lika lite som att det är läraren sak vara förälder åt eleverna ska föräldrarna försöka vara lärare. Det handlar om ett gemensamt ansvarstagande till fördel för eleverna.

Som lärare tjänar man mycket på att skapa ett bra förhållningssätt och en god relation till föräldrarna. Detta kan göras redan vid första mötet genom att man kommer ihåg deras namn och kan para ihop dem med rätt barn. Det är viktigt att komma ihåg att även de vuxna tycker om att bli sedda, detta bidrar i många fall till positiva kontakter (Nyberg, 2002). Som lärare är det viktigt att också inse att elevernas föräldrar inte består av en enhetlig grupp utan att deras erfarenheter och kunskaper varierar samt att deras syn på vad kunskap är och hur den bäst tillägnas skiftar (Flising m.fl., 1996).

Lärarens roll har under de senaste årtiondena förändrats drastiskt. På 1960-talet behövde läraren mest ha ordning på kalendern och vid slutet av terminen föra in noterad frånvaro. Nu för tiden förväntas läraren hålla i föräldramöte, utvecklingssamtal, veckobrev och så vidare och detta är utöver de pedagogiska uppgifterna (Flising m.fl., 1996). Idag finns det enligt Holmgren m.fl. (1990) även skillnader i hur föräldrarna ser på läraren. Till exempel så ansågs

läraren på 40- och 50-talet vara en auktoritet som inte ifrågasattes. Föräldrarna såg upp till läraren och visade honom/henne stor respekt. Holmgren m.fl. anser att idag så har i princip alla föräldrar åsikter om skolan och dess verksamhet. Detta kan verka betungande för läraren.

Holmgren m.fl. (1990) tror att ett problem som många lärare känner i sin lärarroll är att de måste ha lösningen till alla problem när de ska möta föräldrarna. Har de inte det så tar de inte kontakt med föräldrarna eftersom de känner att de inte har något att komma med. Det är viktigt att förstå att läraren inte ensam sitter inne med alla lösningar utan att det i många fall krävs ett samarbete mellan läraren, föräldrarna och barnet. Ibland kan det upplevas som att lärarna har ett ointresse att möta föräldrarna men detta stämmer inte enligt Flising m.fl. (1996). De anser att kontakten mellan hemmet och skolan är ett komplicerat område som många lärare känner osäkerhet inför. Många gånger står läraren nervös inför en stor grupp av föräldrar med. Lärarna har ofta funderingar kring hur föräldrarna ser på dem som lärare och om de uppnår de krav som föräldrarna har när det gäller arbetet i klassen. Här menar Flising m.fl. (1996) att för att klara av dessa situationer på bästa sätt måste läraren känna att han/hon har en gedigen utbildning inom området, möte mellan hem och skolan. Många av dagens verksamma lärare saknar denna utbildning och även bland de nyexaminerade lärarna finner man stora brister.

2.4. Olika kontaktformer

Det finns ett antal olika kontaktformer mellan skolan och hemmet idag, föräldramöte, veckobrev, telefonkontakt är bara några av dem. Vilka kontaktformer som används varierar mycket ute i skolorna så även dess intensitet, kvalitet och utfall. Oftast är det inte föräldrarna som bekymrar sig över att kontakterna är för intensiva utan många lärare anser att föräldrakontakten tar allt mer tid (Flising m.fl., 1996). Det är av stor vikt att för både föräldrarna och lärarna att kommunikationen mellan skolan och hemmet fungerar på ett bra och givande sätt. Ellmin & Levèn (1998) beskriver deras syn på givande kommunikation på följande sätt:

”Det krävs ett kommunikationssystem som ger lärare, elever och föräldrar möjlighet att framföra, bearbeta och konkretisera sina erfarenheter och önskemål. Då, och först då, kan skolan bli en lärande organisation i verklig mening.”

(Ellmin & Levèn, 1998 s. 158)

2.4.1 Telefonkontakt

En av de vanligaste kontaktformerna mellan hemmet och skolan är telefonkontakten. Kontakt genom telefonsamtal kan vara ett bra sätt att snabbt utbyta information på. Holmgren m.fl. (1990) menar att en stor fördel med denna form av kontakt är att den är lätt att etablera samt att det är ett enkelt sätt att kommunicera med föräldrarna på. För det mesta handlar det om korta samtal med ”enkel” innebörd såsom sjukanmälan, begäran av ledighet och så vidare (Flising m.fl., 1996). Men samtalen kan även handla om svårare problem såsom mobbing eller till exempel att barnet inte trivs, då är det viktigt att läraren överväger att kalla föräldrarna till personligt möte istället. Flising m.fl. anser att en nackdel med telefonkontakt kan vara att det lätt blir opersonligt vilket kan göra det svårare att tala om jobbigare saker. Särskilt om samtalet sker mellan två personer som inte träffats tidigare, här finns risken att misstolkningar och missförstånd sker.

Det är viktigt att telefonkontakt även upprätthålls mellan skolan och hemmet när något positivt hänt kring barnet. Om den största delen av lärarens telefontid till hemmet utspelas kring problem kan det skapas negativa förväntningar på denna kontaktform. Dessa negativa förväntningar är något som helst ska undvikas, de flesta föräldrar uppskattar även när läraren ringer om positiva besked (Flising m.fl., 1996).

Det råder väldigt olika meningar om hur mycket en lärare ska ställa upp när det gäller samtal till och från barnens hem. Att ha för mycket kontakt med hemmet per telefon kan enligt Landin och Hellström (2001) kännas väldigt betungande och jobbigt. Det är därför viktigt att läraren själv tar ställning till hur hon/han ser på telefonkontakten med hemmet, om läraren vill ha en fast telefontid i hemmet eller om elevernas föräldrar kan få ringa när de anser passar. Maltèn (1995) skriver att det är självklart att föräldrarna ser läraren som sin kontaktperson och det gör att man måste vara tillgänglig för samtal. Han skriver också att detta gör att det kan uppstå flera praktiska problem. Väljer läraren att ha telefontid under skoltid kan det vara svårt för många föräldrar att gå ifrån sina arbeten för att ringa. Väljer läraren istället att låta föräldrarna ringa till det egna hemmet så kan samtalen inkräkta på fritiden. Vill läraren helt koppla av från skolan på sin fritid och väljer att inte ta emot samtal från föräldrarna i hemmet så ska han/hon stå för det och inte drabbas av dåligt samvete. Det kan i vissa fall vara lättare att besvara föräldrarnas frågor på skolan där man har tillgång till barnens papper och så vidare (Landin & Hellström, 2001). På många skolor idag är det vanligt att det går att nå lärarna under skoltid, på flera skolor har även lärarna utrustats med mobiltelefon för att de ska vara så

tillgängliga som möjligt för föräldrarna. Därför anser Nyberg (2002) att det inte är mer än rimligt att läraren inte ska behöva ha telefontid på sin hemtelefon. Men det viktigaste är att läraren själv sätter egna gränser och tydliggör dessa för föräldrarna. Enligt Nyberg (2002) måste man ändå vara beredd på föräldrar som inte respekterar detta, det finns föräldrar som ringer hem till läraren varje dag eller på väldigt obekväma tider.

2.4.2 Från kvartsamtal till utvecklingssamtal

De enskilda samtalen mellan föräldrar, lärare och senare även elev har enligt Maltèn (1995) under åren haft olika namn till exempel kvartsamtal, men eftersom det nästan aldrig räckte till med bara en kvart så övergick man till föräldrasamtal istället. Men den benämningen stämde inte riktigt heller eftersom eleven allt oftare började delta i samtalen. När Lpo94 infördes fick samtalet ett nytt namn och en ny innebörd, samtalet började benämnas som utvecklingssamtal.

Buckhøj-Lago (2000) talar också nu om att utvecklingssamtal är ett trepartssamtal, vilket innebär ett samtal mellan elev, lärare och vårdnadshavare. Eleven har skolplikt och måste därför delta i samtalet, likaså ingår det i lärarens tjänst att ha utvecklingssamtal. Den enda som inte är juridiskt bunden till att delta i samtalet är vårdnadshavaren. Skolan ska erbjuda hemmet minst två samtal per läsår och detta har vårdnadshavaren rätt att kräva. Ibland kan det vara så att skilda föräldrar önskar ha separata möten och det är då skolans skyldighet att anordna det. Dessutom måste eleven medverka vid båda mötena om föräldern så kräver.

Under kvartsamtalet informerade läraren föräldrarna om det eleven arbetat med fram till samtalet. Kvartsamtalet var ofta placerat i slutet av en termin och kunde avslutas utan att parterna kommit överens om elevens fortsatta arbete. Buckhøj-Lago (2000) menar att i dagens utvecklingssamtal är det där emot skolan i samarbete med hemmet som ska ställa relevanta krav så eleven kan uppnå de uppsatta målen. Samtalet är alltså ett verktyg för att eleven ska kunna uppnå målen i kursplanen. Man följer också upp föregående samtal med hur arbetet fortskridit, läget just nu samt hur man ska gå vidare. Ett utvecklingssamtal avslutas först då man kommit överens om ömsesidiga åtagande för det fortsatta arbetet

Det enskilda samtalet med lärarna är enligt Lund & Nilsson (1992) den kontaktform som uppskattas mest av föräldrarna. Här kan lärare, föräldrar och elev lugnt sätta sig ner och diskutera hur alla inblandade upplever elevens skolgång, utvärdera tidigare beslutade åtgärder, se på dagens situation samt göra upp nya mål för framtiden.

Detta är en stund av professionellt informationsutbyte med en klart uttalad målsättning.

Buckhøj-Lago (2000) menar att det är viktigt att ge föräldrarna så många alternativ som möjligt när det gäller tidpunkten för utvecklingssamtalet. Många föräldrar kan ha problem att komma på kvällstid och föredrar att komma tidigt på morgonen eller på eftermiddagen. Läraren måste också se till att båda föräldrarna får information om att samtalet ska äga rum, särskilt om föräldrarna inte bor ihop. Det går inte att förutsätta att informationen går fram om läraren endast informerar en av parterna. Det är viktigt att tänka på syftet med samtalet och vad som ska prioriteras. Helst ska tidpunkt, plats och innehåll diskuteras eller meddelas föräldrarna i så god tid att de hinner planera och tänka igenom vad de vill ha sagt. Det kan enligt Löwenborg & Gislason (2003) vara bra att i början av ett utvecklingssamtal klargöra vad syftet med samtalet är. Användandet av öppna frågor, frågor som kan ha många och inte givna svar, öppnar för en dialog där även eleven kan vara delaktig i samtalet och ge sin syn på sakerna som tas upp. Det är läraren som ledare som är ansvarig för att alla får uttrycka sig.

Löwenborg & Gislason (2003) anser också att det är viktigt att rummet där utvecklingssamtalet hålls inte är för stort. Klassrummet är inget bra alternativ eftersom det oftast skapar lärare- elev förhållande mellan läraren och föräldrarna. Då kan lärarrummet vara ett bättre alternativ. Tidsschemat ska vara väl planerat, det är aldrig bra att samtalet avslutas hastigt när ett annat föräldrapar knackar på dörren. Trots allt kan tidsschemat spricka och då är det bra att ha inrett någon form av väntrum, så föräldrarna slipper stå ute i korridoren och vänta. Det behöver inte vara så komplicerat men några stolar och några tidningar att läsa brukar upplevas som trevligt.

Ett utvecklingssamtal kan ses som ett utvärderingssamtal där syftet är att främja elevens kunskapsmässiga och sociala utveckling (Buckhøj-Lago, 2000). Genom utvecklingssamtalet ska eleven få en ökad känsla för sitt skolarbete, öka begripligheten och bli bättre på att hantera de olika moment som studierna innefattar. Dessutom ska det skapa en positiv självkänsla där både eleven och föräldrarna känner en hoppfullhet inför framtiden. Det är enligt Löwenborg & Gislason (2003) lämpligt att ha ett problemlösande fokus. En bra strategi är att först definiera problemet och sedan ställa upp en målsättning och olika delmål.

Genom att lyssna och ställa frågor kan läraren enligt Buckhøj-Lago (2000) få de flesta elever att själva komma till nya insikter. Dessutom är samtalet ett tillfälle att lyfta fram erfarenheter,

förutsättningar och behov som eleven har. Genom samtalet får läraren också en bild av hur eleven upplever sin situation, eleven får insikt i sitt lärande och föräldrarna får en tydlig bild av vad eleven kan och inte kan.

Det krävs en regelbundenhet och väl genomtänkta strategier för ett lyckat utvecklingssamtal. Samtalet måste också vara ömsesidigt med spontanitet och öppenhet (Löwenborg & Gislason, 2003). En lärare som lägger beslag på all tid i samtalet hämmar att samtalet blir utvecklande. Eleven måste få uttrycka sig både socialt och kunskapsmässigt. Att verkligen lyssna är enligt Buckhöj-Lago (2000) att försöka förstå och vara beredd på att ta till sig det som den andra säger. Utvecklingssamtalet ska bygga på ömsesidiga åtaganden. Det är viktigt att tydliggöra detta. Vikten av en bra relation är ett bra samarbete mellan hem och skola. Hemmet är barnets viktigaste uppväxtmiljö och föräldrarna har huvudansvaret för omvårdnad och fostran. Eftersom föräldrarna känner sina barn bäst kan de i samarbete med skolan skapa de bästa förutsättningar för barnets skolgång.

2.4.3 Föräldramöte

Buckhöj- Lago (2000) menar att det är bra om läraren på ett föräldramöte visar föräldrarna underlag för utvecklingssamtalen som ska komma senare under terminen. Hon anser att läraren på så sätt ökar föräldrarnas förståelse för syftet med det kommande samtalet. Skolan har ett ansvar att klargöra sina mål och arbetsformer för föräldrarna. Det kan vara svårt för föräldrarna att ha inflytande över och ta ansvar för något som de inte har insyn i. Det är också svårt för föräldrarna att veta vad som förväntas av deras barn både kunskapsmässigt och socialt. De flesta förlitar sig på att läraren lyfter fram det som är väsentligt på föräldramötena och kommunikationen blir då ofta envägs. Maltén (1995) menar att i de lägre skolåren är föräldramötena överfyllda men med stigande årskurs minskar föräldraintresset. Det tycks vara svårare att finna gemensamma och intressanta ämnen för mötesverksamheten när barnen blir äldre.

Enligt Flising m.fl. (1996) brukar en vanlig lokal för föräldramötet vara skolmatsalen. Där samlas ofta flera klasser samtidigt tillsammans med de övriga klassernas föräldrar på skolan. Ett alternativ är att samla en klass i taget i klassrummet tillsammans med de övriga föräldrarna i det egna barnets klass. Klassmötet är en komplicerad tillställning som kräver därför mycket av den ansvarige läraren och de deltagande föräldrarna

Enligt Flising m. fl. (2000) ska kallelsen till ett föräldramöte skickas ut i god tid med en svarsblankett som har utrymme för frågor, detta så att frågeställningarna nå läraren innan mötet. När läraren sett hur många som kommer kan det vara bra om läraren ringer till de föräldrar som valt att utebli från mötet. Läraren kan på så sätt få reda på om de har några synpunkter på de frågor som ska tas upp eller förslag till andra frågeställningar. Några minuters telefonkontakt kan ge mycket information och samtidigt vara kontaktskapande vilken i sin tur kanske leder till ökad chans att föräldern dyker upp nästa gång.

Att ha ett möte på 20-30 personer blir för stort och alla får inte chansen att prata. Enligt Flising m.fl. (1996) är det bra att dela in föräldrarna i grupper på 7-8 personer. Läraren kan först ge dem en chans att lära känna varandra, ju bättre föräldrarna känner varandra desto mer vågar de tala. För att göra det kan läraren använda sig av olika presentationslekar. Först när alla föräldrar är bekanta med varandra kan läraren börja planera och organisera föräldramötet så att det blir givande för alla. Även enligt Maltèn (1995) är gruppdynamiken avgörande. Man bör sedan ämnet för diskussionen presenterats för föräldrarna gruppera dem i mindre grupper med en sekreterare i varje. Efteråt redovisar sekreterarna vad gruppen kommit fram till. Eventuellt fattar föräldrarna och läraren sedan ett gemensamt beslut. På så sätt blir alla involverade i diskussionen och man undviker därmed att föräldrarna sparar sina inlägg till hemvägen (Maltèn, 1995). Många föräldrar upplever att den bästa delen av ett föräldramöte utspelar sig på parkeringsplatsen efter mötets slut.(Flising m.fl., 1996)

Enligt Flising m.fl. (1996) bör alla föräldrar få chansen att komma väl förberedda till ett föräldramöte. Det är viktigt att de vet vad mötet ska handla om. Vet de inte dagordningen kan det resultera i att några föräldrar uteblir eftersom de inte förmår sig att avsätta tid till något som de bara vet lite om. Om de som kommer till mötet inte är så förberedda leder detta i sin tur till att mötet domineras av läraren och eventuellt de föräldrar som känner att de inte behöver vara förberedda för att yttra sig. Ett sådant upplägg är inte bra för ett givande föräldramöte. Det kan vara bra om läraren håller sig till fåtal väl förberedda frågor, bara i undantag ska punkten övriga frågor användas eftersom det annars ofta väcks nya frågor. Om det ändå sker är det bra om läraren hänvisar till ett annat tillfälle. Då har alla parter möjlighet att förbereda sig på just det ämnet som ska tas upp samt att de frånvarande får chansen att delta vid tillfället. Kanske är den nya frågan som ska tas upp något som känns väldigt viktigt för dem. Slarvigt förberedda möten leder i många fall till att beslut fattas som i efterhand bara ett fåtal är beredda att stödja

2.4.4 Föräldrabesök och åhörardagar

Enligt många lärare är föräldrabesök i skolan många gånger en väldigt uppskattad kontaktform, inte minst utav barnen. Det är olika från skolan och lärare om huruvida föräldrarna ska få komma på oanmälda besök. Oftast uppskattas det att föräldrarna tar kontakt med läraren innan besöket sker. Enligt Flising m.fl. (1996) så har *"föräldrar en ganska bestämd uppfattning om skolan och dess verksamhet. Det är viktigt att deras uppfattning bygger från dagens skola och inte på minnen av gårdagen"* (Flising m.fl., 1996 s.127). Det kan vara en fördel för föräldrar om de kan få besöka skolan och uppleva dess verksamhet i helhet en dag, detta kan skapa goda erfarenheter som kan leda till bättre samarbete och förståelse för skolan.

En sak att tänka på är enligt Nyberg (2002) att uppmuntrar föräldrarna till att bidra med något under deras besök i skolan. Hos föräldrarna finner skolan en otroligt stor resursbank av erfarenheter, dessa kan vara bra att ta tillvara på. Föräldrarna har mycket att bidra med och tycker att det är skoj att dela med sig till barnen. Utnyttja föräldrarna vid intressanta studiebesök eller som föreläsare för barnen. Till exempel kan läraren låta en förälder som är fotbollstränare komma och prata om "fair play", affärsbiträdet kan berätta om vikten att räkna rätt, kanske någon har varit ute och rest och besökt landet eleverna arbetar med just nu och så vidare.

Många skolor föredrar att bjuda in föräldrarna till åhörardagar istället för föräldrabesök. Vid åhörardagarna är det enligt Maltèn (1995) oftast föräldrarna som utgör målgruppen. Maltèn (1995) påpekar precis som Flising m.fl. (1996) att föräldrarnas bild av skolan härstammar i många fall ifrån föräldrarnas egna barndom och kan därför ofta vara i behov av att uppdateras. Nackdelarna med åhörardagarna är relativt många. Bland annat kan de vara svåra att planera in. Läggs dagen på en vardag kan många föräldrar inte ta ledigt från jobbet men läggs den på en lördag ges det möjlighet för fler föräldrar att dyka upp. Nackdelen blir då att undervisningen blir mer likt en uppvisning än schemalik. Sker åhörardagen på en lördag måste lärare och elever vidare få komplement (Maltèn, 1995). Ytterligare en nackdel är att det lätt kan skapas en onaturlig skolbild när klassrummet fylls med föräldrar (Nyberg, 2002).

2.4.5 Skriftliga kontakter

Den första kontakten med elevernas hem sker oftast genom skriftlig information. Oftast handlar det om en inbjudan till informationsmöte inför skolstarten. Enligt Flising m.fl. (1996)

är den skriftliga kontakten inte bara den första utan även den mest frekventa. Olika skriftliga kontakter kan vara kontaktböcker, vecko- eller månadsbrev, skoldagböcker, inbjudan eller allmänna informationsblad.

Allmänt när det gäller skriftliga kontakter (veckobrev, kontaktböcker) så är det viktigt att skolan gör klart för föräldrarna när informationen kommer och hur ofta. Gör skolan det till en rutin att skicka hem informationen till exempel varje måndag vet föräldrarna detta och kan då vara extra uppmärksamma. Flising m.fl. (1996) menar att det då är viktigt att se till så inte barnen får skulden om det är läraren som missar att skicka hem brevet den aktuella dagen. Är det något särskilt viktigt som föräldrarna måste ta del av kan det vara bra att använda sig av en talong som ska skrivas på (Nyberg, 2002).

Under grundskolans tidigare år är det vanligt att skolan skickar med barnen olika former av vecko- eller månadsbrev. Flising m.fl. (1996) påpekar dock att även om dessa brev är väldigt uppskattade så finns det alltid möjlighet att utveckla denna kontaktform till det bättre. Det finns två former av information som skrivs i veckobreven. Allmän information så som information om utflykter med mera och sedan finns det personlig eller specifik information som riktar sig till enskild elev eller förälder. När det gäller den allmänna massinformationen till föräldrarna kan det vara bra att tänka på att inte skriva för mycket utan att hålla informationen kort och direkt. *"Hellre kort och bra än långt och tråkigt!"* (Nyberg, 2002 sid. 95)

Det finns många olika alternativ på ett vecko- månadsbrevs utformning. Enligt Nyberg (2002) kan det vara bra om det finns en mall att gå efter, detta gör att föräldrarna känner igen informationsbladet på utseendet och vet då vilken information det går att finna där. Nyberg anser också att barnen kan vara delaktiga i formgivningen av veckobrevet, till exempel kan barnen skifta om att skriva lite om veckan och så vidare.

Kontaktboken är en annan uppskattad form av skriftlig information mellan hemmet och skolan. Boken kan vara ett underlag för återkommande uppföljningar från både läraren och föräldrarna. Buckhøj-Lago (2000) ger olika exempel på vilken information en kontaktbok kan omfatta till exempel veckoplanering för eleverna, elevernas utvärderingar och så vidare. En stor fördel med kontaktboken är att det är en snabb informationskälla, en form av direktkontakt mellan skolan och hemmet.

2.4.6 Hembesök

Vissa skolor har infört hembesök som kontaktform. Det innebär att läraren planerar in att göra besök i elevernas hem. En fördel med denna kontakt är enligt Flising m.fl. (1996) att läraren får möta eleven och dess föräldrar i deras hemmiljö. Genom detta kan läraren knyta positiva kontakter med elevernas föräldrar samt visa att elevernas hemmiljö är viktigt att ta del av. Erfarenheterna läraren skaffar under hembesöken kan han/hon senare använda i sin undervisning med den aktuella eleven, läraren kan på så sätt knyta an till elevens intresse och skapa en bättre kontakt (Flising m.fl., 1996). Det är viktigt att dessa kontakter är välplanerade, Flising m.fl. (1996) anser att cirka 4-5 besök per kväll à 30 minuter är lagom. Självklart är det även viktigt att de föräldrar som inte vill ha besök slipper det. Denna kontaktform ska inte kännas som något jobbigt utan som en fördel för alla parter.

2.4.7 Hemsida & e-post

Den senaste kontaktformen till hemmen är användningen av hemsidor och e-post. Att använda sig av e-post som kommunikationsmedel kan vara bra eftersom allt fler föräldrar har idag tillgång till Internet. Positivt med denna kontaktform är även att det går snabbt och lätt samt att det kan vara pengabesparande i form av minskade pappers- och kopieringskostnader. Att använda sig av e-post och hemsida har också sina nackdelar. Nyberg (2002) varnar för olika nackdelar med denna kontaktform till exempel måste läraren tänka på att man inte ser om det är rätt person som läser meddelandet, informationen kan lätt falla i fel händer. Det är också viktigt att tänka på att information som skyddas av sekretess absolut inte får eller ska vidarebefordras via e-post. Har skolan en egen hemsida kan det vara av vikt att läraren är försiktig med vilken information som läggs ut. Nyberg menar vidare att det är bra att höra på skolan vilken policy som gäller innan något publiceras på Internet. (Nyberg 2002)

2. 5 Forskningsrapport

Vi har under våra litteraturstudier funnit väldigt få forskningsrapporter och undersökningar inom området, kontaktformer mellan skolan och hemmet. Däremot fann vi undersökningar inom området samverkan mellan skolan och hemmet, vilket till viss del även omfattar kontaktformer.

Inga Andersson (2003), fil. dr. och lektor vid Lärarhögskolan i Stockholm skriver att det finns väldigt få svenska studier, även internationella, där man vänder sig till en grupp föräldrar för att ta reda på deras åsikter angående relationen till skolan. Andersson har i en studie

genomfört intervjuundersökningar med 40 föräldrar, alla med barn i 12 års ålder, kring mötet med skolan. Ett av syftena med studien var att hon ville skapa en förståelse för föräldrarnas upplevelser av mötet med skolan. Hon ville även se hur förutsättningarna för samarbetet med skolan ser ut samt under vilka förutsättningar positiva och negativa förhållanden uppstår. Andersson (2003) menar att en förutsättning för att läraren ska få en lyckad yrkesroll är att han/hon har ett gott samarbete med föräldrarna. Läraren ser bara en liten bit av barnens vardag och därför krävs ett samarbete med föräldrarna för att få en helhets bild. Enligt Andersson (2003) *”behövs föräldrarna inte minst för att stötta skolan och lärarna i deras arbete med eleverna”* (Andersson 2003 s. 29). En förutsättning för att samarbetet ska fungera är att det skapas en ömsesidig respekt mellan läraren och föräldrarna. Föräldrarna och lärarnas ansvarsområde måste vara tydliga, de bör känna till vars och ens roll och uppdrag. *”Föräldrarna får inte trampa skolans personal på tårna och lärare får inte ta över föräldrarollen”* (Andersson 2003 s. 38)

Som slutresultat på sin studie kom hon fram till att skolan beredskap att möta alla barn har stora brister. Det visar sig att de föräldrar som har barn som klarar sig bra i skolan upplever ofta att de har positiva kontakter med skolan samt att samarbetet fungerar på ett bra sätt. Detta medan de föräldrar som har barn med svårigheter i skolan upplever ofta att de har ett negativt förhållande till skolan och att samarbetet med skolan inte alls fungerar. De sistnämnda föräldrarna känner sig ofta ensamma och att de inte blir sedda och respekterade. De känner även att de inte är delaktiga till att påverka något i skolans värld.

I artikeln tar Anderson även upp lärarens uppgifter för samarbete med hemmet i förhållande till Lärarutbildningskommitténs tankar. Hon lyfter bland annat fram ett avsnitt ur *Att lära och leda* (SOU 1999:63) som handlar om lärarutbildningen och samhällets värdegrund.

”Den blivande läraren skall dessutom få insikt i hur lärare samverkar med föräldrar. Det gäller t.ex. hur man som lärare skapar genuina möten som kännetecknas av förtroende och ömsesidighet, hur utvecklingssamtalet planeras och genomförs (bl.a. med fokus på barnets utveckling och förmåga att nå skolans mål) men också hur föräldrarna kan bli delaktiga i skolans löpande arbete (sid. 93)”

(Andersson 2003 s.34)

3. Empirisk del

3.1 Problemprecisering

Vi inleder vår empiriska del med vår problemprecisering. Bakgrunden till den grundar sig i vårt syfte med arbetet. Vi ville ta reda på hur föräldrakontakten mellan hemmet och skolan sker ute på fältet, undersöka de kontaktformer som används samt skaffa oss större kunskaper om hur lärare kan skapa bra kontaktformer med elevernas föräldrar. Vi har i vår undersökning utgått från följande frågeställningar:

- Vilka kontaktformer används i grundskolans tidigare del?
- Vad anser föräldrarna om dessa kontaktformer?
- Vilken syn har lärarna på de kontakter som sker med hemmet?

3.2 Upplägg och genomförande

3.2.1 Metod

I vårt syfte med examensarbetet påpekade vi att vi ville undersöka kontaktformerna mellan hemmet och skolan ur två perspektiv, föräldrarnas och lärarnas. För att göra detta använde vi oss av två olika undersökningsmetoder, enkäter samt intervjuer.

Vi valde att ta studera föräldrarnas åsikter inom vårt problemområde med hjälp av enkäter (Bilaga 1) Johansson & Svedner (2001) menar att enkätundersökningar kan vara bra när man vill få en bredare information inom något område samt att man får en överblick över sambandet mellan undersökningspersonernas åsikter (Johansson & Svedner 2001). Enkätundersökningen gav oss en bild av den allmänna uppfattningen om frågor inom vårt problemområde. Enkätfrågorna skapade vi utifrån vår problemprecisering och det uttalade syftet med arbetet.

När vi gjorde vår enkät använde vi oss av råd från Johansson & Svedner (2001). De menar att det kan vara värdefullt att tänka på att inte göra en för lång enkät. Detta eftersom enkäten inte ska kännas betungande att besvara. Man ska även i första hand använda sig av frågor med fasta svarsalternativ, vi valde att följa detta råd men på de frågor där vi ville ha mer detaljerade svar gavs inga svarsalternativ. Vi valde att låta föräldrarna kryssa i mer än ett alternativ om de kände att det behövdes. Detta därför att vi inte ville att föräldrarna skulle

begränsa sig till ett svar där det fanns fler alternativ. När vi kände oss nöjda med enkäten testade vi den på några försökspersoner innan vi delade ut den till föräldrarna. Johansson & Svedner (2001) menar att det kan vara bra att genomföra *”förförsök, där de som besvarar enkäten även ges tillfälle att kommentera frågorna”* (Johansson & Svedner 2001 s.30). Även Patel & Davidson (2003) påpekat fördelen med att utföra pilotförsök innan enkätundersökningen sker. Försökspersonerna i vårt fall var precis som den blivande undersökningsgruppen föräldrar till barn i grundskolan. Efter pilotförsöket gjorde vi några mindre justeringar i enkäten.

Innan vi utförde undersökningen förberedde vi föräldrarna genom att skicka hem en presentation av enkäten och dess innehåll, i ett fåtal fall skedde denna information muntligt. Detta gjorde att föräldrarna var beredda på att undersökningen skulle ske. Enlig Patel & Davidson (2003) är det viktigt att klargöra syftet med enkäten för försöksgruppen. Det är även viktigt att klargöra på vilket sätt individens bidrag kommer att användas. För undersökningens utfall är det bra att även ange om den sker anonymt eller inte. I vårt fall fann vi ingen relevans i att veta vem som besvarat varje enskild enkät.

För att ta reda på lärarnas perspektiv inom vårt problemområde valde vi att genomföra strukturerade intervjuer med de två ansvariga lärarna för de klasser där enkätundersökningen skedde (Bilaga 2). Johansson & Svedner (2001) menar att intervjuer ger en djupgående information men ganska smal information. I den strukturerade intervjun är frågeställningarna bestämda sen innan och svaren vanligtvis öppna. (Johansson & Svedner 2001). Intervjufrågorna byggde vi precis som våra enkätfrågor ifrån vårt syfte och vår problemprecisering. Frågorna i intervjuerna är kopplade till våra enkätfrågor.

Intervjuerna utfördes på två olika skolorna men med samma frågor som utgångspunkt. Patel & Davidson (2003) skriver att standardisering är när intervjuaren håller en fast form i intervjufrågornas utformning samt i ordningsföljden de ställs. I vårt fall har intervjuerna haft en låg form av standardisering eftersom vi i omformulerade frågorna och anpassade ordningen på dem under intervjuens gång. (Patel & Davidson 2003).

3.2.2 Urval

Vi valde att utföra vår enkätundersökning på två olika skolor. Detta för att vi skulle få en bredare överblick inom området samt få se eventuella skillnader på de olika skolorna.

Skolorna där undersökningarna genomfördes är båda belägna i södra Sverige. Enkäterna blev i båda fallen gjorda av föräldrar till elever i skolår 5. I vår redovisning av resultat har vi valt att benämna de olika skolorna som skola A och skola B.

Skola A är en 3-9 skola på landsbygden och har 300 elever. Skolan är i en övergångsperiod mellan arbete i åldershomogena klasser och arbete i mentorsgrupper. Skolan ligger inom ett naturskönt område med närliggande små byar och mindre samhällen. Skolan B ligger även den på landsbygden men ligger till skillnad från skola A utanför en större stad. Skolan är en 3-5 skola med åldershomogena klasser. De flesta av eleverna på skola B kommer ifrån närliggande småbyar. På skolan går 86 elever.

Vi skickade sammanlagt ut 57 enkäter till de två skolorna. Till skola A skickade vi ut 22 enkäter och fick tillbaka 18. På skola B skickade vi ut 35 enkäter och vi fick 27 tillbaka. Totalt fick vi tillbaka 45 enkäter, alltså blev det externa bortfallet 12 enkäter.

För att undersöka området ur lärarperspektiv valde vi att intervjua de aktuella klassernas ansvariga lärare. De båda intervjuade lärarna är kvinnor i 50-års åldern. Båda lärarna har genomgått diverse fortbildningar. Vi har även här valt att skilja lärarna åt i texten genom att kalla dem lärare A och lärare B, lärarna är sen kopplade till de två skolorna. Lärare A är i grunden förskollärare men har läst till behörighet att arbeta som lärare inom skolåren 1-7. Hon har även yrkeserfarenhet som arbetsledare, föreståndare och rektor. Lärare A har arbetet som klasslärare sen år 2000. Lärare B är utbildad folkskollärare och har arbetat inom skolan i 32 år. Hon har även under kortare perioder arbetat både som studierektor och rektor.

3.3 Redovisning av resultat

Resultaten på enkätfrågorna och intervjuerna har vi bearbetat på ungefär samma sätt. Vi har gått igenom och sammanställt varje fråga för sig. Svaren från enkäterna, där svarsalternativ fanns, har vi fört in i lättöverskådliga tabeller. Frågorna utan svarsalternativ har vi sammanställt i en sammanhängande text. Vi har valt att även i tabellerna redovisa eventuella bortfall. Med detta menar vi de frågor som på vissa enkäter inte blivit besvarade. Enkätfrågorna följs av en kort sammanställning av resultatet. Vi har valt att sammanställa lärarnas intervjusvar under varandra för att få en lättöverskådlig bild av deras åsikter och arbetssätt. Intervjufrågornas resultat redovisas i den ordning frågorna ställdes.

3.3.1 Redovisning av enkätfrågor

Tabell 1: Deltagare i enkäten

Jag som svarar på enkäten är?

	Skola A	Skola B	Totalt
Mamma	15	20	35
Pappa	3	7	10
Annan vårdnadshavare	2	0	2
Bortfall	0	0	0

Det visade sig tydligt att på båda skolorna var det flest mammor som svarade på enkäten. I 10 av 43 fall så var det papporna som besvarade. På skola A deltog förutom mammorna och papporna två andra vårdnadshavare i enkätundersökningen.

Tabell 2: Kontaktformer som sker

Vilken/vilka kontaktformer (förutom föräldramöten och utvecklingssamtal) sker mellan dig/er och ditt/ert barns skola?

	Skola A	Skola B	Totalt
Kontaktbok	17	25	43
Månads- eller veckobrev	9	2	11
Telefonkontakt	11	13	24
Föräldrabesök under lektionstid.	5	4	9
E-post	1	8	9
Personligt möte med läraren/mentorn.	2	6	8
Annat	3	1	4
Bortfall	0	0	0

Eftersom enkätundersökningen skett på två olika skolor var utfallet från dem båda i denna fråga självklart annorlunda. Den största likheten mellan skolorna var att båda använder sig av någon form av kontaktbok. Det går även att se av resultatet att föräldrarna på båda skolorna upplever telefonkontakten som en använd kontaktform. Som exempel på andra kontaktformer (se annat) har på skola A angivits *loggbok, skoldagbok och lappar*. Från skola B har föräldrarna angivit *informationsblad och arbetsdagar t.ex. göra vid skolgården osv*. När det gäller föräldrabesök i skolan under lektionstid är det överlag få föräldrar som upplever det som en använd kontaktform.

Tabell 3: Kontaktformer som föredras

Vilken/vilka kontaktformer föredrar du/ni i syfte att få en så bra kontakt som möjligt med skolan?

	Skola A	Skola B	Totalt
Kontaktbok	12	23	35
Månads- eller veckobrev	10	6	16
Telefonkontakt	10	18	28
Föräldrabesök under lektionstid.	7	4	11
Personligt möte med läraren/mentorn.	6	9	15
Annat	2	0	2
Bortfall	0	0	0

De kontaktformer som föredras av de flesta föräldrarna är kontaktboken samt telefonkontakten, föräldrarna på skola A anser också att månads- och veckobrev är en bra kontaktform. Resultatet visar att det finns stora likheter mellan de båda skolorna när det gäller vilka kontaktformer som föredras. Föräldrarna har givit kommentarer till varför de besvarat som de gjort. När det gäller kontaktboken skriver några att *”det är en bra informationskälla ur ett generellt perspektiv”* samt att *”kontaktbok funkar bra och är enkelt”*. Kommentarer till telefonkontakten är att det är *”ett enkelt och smärtfritt sätt att ha kontakt, kräver dock att det finns en öppen dialog”*. *”Telefon är bäst vid direkt kontakt, mer ‘rakt på sak’ för individuella problem och frågor.”* *”Bra om läraren ringer och säger om det är problem med detsamma. Får gärna även ringa om positiva besked.”* Veckobrev eller månadsbrev föredras när *”barnen glömmar att skriva eller att ta hem kontaktboken”*. Vid personligt möte anser föräldrarna att *”de får mer ingående information”* och vid besök i skolan kan de ha lite *”koll på hur barnen fungerar på jobbet”*. Två av föräldrarna på skola A angav, under svarsalternativet annat, att de föredrar e-post och Web som kontaktform.

Tabell 4: Telefonkontakt

När anser du/ni att föräldrarna ska kunna få tag i sitt barns lärare per telefon?

	Skola A	Skola B	Totalt
Under skoltid	12	17	29
På eftermiddagen i skolan (fram till ca 16.30)	10	14	24
På eftermiddag i hemmet (16.30-18)	5	4	9

	Skola A	Skola B	Totalt
På kvällstid (18-?)	5	9	14
Under helger och lovdagar	0	0	0
Bortfall	0	0	0

De flesta av föräldrarna anser att de ska kunna få tag på läraren per telefon under skoltid eller tidiga eftermiddagen fram till cirka 16.30. Några uppger också att de vill kunna nå läraren även under kvällstid medan ingen på de båda skolorna anser att läraren ska vara tillgänglig för samtal under helger och lovdagar. Kommentarer till svaren var bland annat följande:

- *”Det kan ju variera. Läraren måste vara tydlig med hur han/hon vill ha det, men man kan ju inte begära att läraren ska vara tillgänglig vid allt för obekvämtid.”*
- *”En utkommunicerad tid så att man vet att det är ok att ringa.”*
- *”Sträva att klara av kontakterna på arbetstid, men i undantagsfall på kvällstid om det är något akut.”*
- *”Ska man kunna prata lite enskilt är det kanske lämpligast när barnen gått och lagt sig.”*
- *”Annan tid än skoltid är upp till den enskilde läraren att bestämma, bra men inget krav”*
- *”Om man skulle behöva prata med läraren i hemmet så är det bara om det hänt något väldigt speciellt som inte kan vänta. Oftast får man inte reda på det förrän man kommit hem på kvällen.”*
- *”I speciella fall kan det behövas annan tid, men att vara lärare är ju ett jobb och då med rätt till ledig tid precis som alla andra.”*

Tabell 5: Besök i skolan

När anser du/ni att föräldrar ska få komma till skolan på besök?

	Skola A	Skola B	Totalt
Spontant, när som helst.	16	13	29
Efter överenskommelse	6	17	23
På Öppet Hus (planerad verksamhet)	10	6	16
Annat	1	0	1
Bortfall	0	0	0

Överlag anser föräldrarna på skola A att besök i skolan ska ske spontant medan mer än hälften av föräldrarna på skola B anser att besök ska ske efter överenskommelse. När det gäller besök vid planerad verksamhet så föredrar en majoritet av föräldrarna på skola A denna form av besök. På skola A har en förälder angivet, under svarsalternativet annat, att besök ska ske när *”man som förälder har möjlighet”*.

Tabell 6: Föräldramöte

Hur ofta anser du/ni att det är lämpligt att skolan bjuder in till föräldramöte?

	Skola A	Skola B	Totalt
En gång/termin	14	24	38
Två gånger/termin	4	3	7
Annat	2	0	2
Bortfall	0	0	0

En klar majoritet av föräldrarna har svarat att de anser att det är lämpligt att bli inbjudna till skolan för föräldramöte en gång per termin. Endast ett fåtal tycker att det är lämpligt att ha mötet två gånger per termin istället. De föräldrar som angivit annat som svar har gett kommentarerna att *”om behov föreligger eller om något speciellt hänt ska det kallas till extramöte”*.

Vad anser du/ni om föräldramöte som kontaktform?

Den största delen av föräldrarna som besvarade frågan anser att föräldramötet är en bra kontaktform, särskilt när det gäller att lära känna och samtala med andra föräldrar. Många påpekar att föräldramötet är bra för att få allmän information för hela klassen men att den enskilda informationen ska hållas till mer personliga möten. De lägger även vikt på att mötena ska vara strukturerade och gärna efter en dagordning som föräldrarna tidigare tagit del av samt att den uttalade tiden hålls. En förälder skriver *”bra att i förväg skicka ut diskussionspunkter eller be föräldrarna komma med förslag”*. En annan fördel med föräldramöten anser de är att de får chansen att diskutera studieformer och ämnen. *”Kanske en matteuträkning inte ser ut idag som vi fått lära?”* Som nämnt ovan anser många av föräldrarna att det är bra att de får lära känna de andra barnens föräldrar och ta del av deras synpunkter. En förälder efterlyste lära känna övningar på mötena till exempel genom lekar och så vidare.

En del har tagit upp de nackdelar som de ser med föräldramöte. Bland annat att det blir en för stor grupp för bra diskussioner därför pratas det mycket om annat än det som är viktigt. Oftast är det bara ett fåtal som yttrar sig och deltar aktivt i mötets frågor och samtalspunkter. *”Alla bara sitter där och glor, ingen har en egen åsikt, alla lider och vill hem. Så känns det i alla fall!”* har en förälder svarat.

Tabell 7: Närvaro vid föräldramöte

I vilken utsträckning närvarar du/ni vid föräldramötena?

	Skola A	Skola B	Totalt
Alltid	10	10	20
Oftast	6	15	21
Sällan	0	1	1
Aldrig	1	1	2
Bortfall	1	0	1

På båda skolorna närvarar den största delen av föräldrarna alltid eller ofta på föräldramötena. Föräldrarna på skola A närvarar i högre grad alltid vid mötena än skola B. Tre föräldrar på de båda skolorna väljer av någon anledning att sällan eller aldrig närvara vid föräldramöten. Anledningarna till detta är enligt en av dem att hon anser att hon klara av att få information på papper, en annan uttrycker problem med att ta sig till skolan. I det tredje fallet lämnades följande kommentar till varför föräldern uteblir från mötena: *”Vissa föräldrar som har behov av bekräftelse pratar för mycket men lite om det som är meningsfullt för alla.”*

Tabell 8: Utvecklingssamtal

Hur ofta bjuds du/ni in till utvecklingssamtal på ditt/er barns skola?

	Skola A	Skola B	Totalt
En gång/termin	16	27	43
Två gånger/termin	2	0	2
Annat	1	0	1
Bortfall	0	0	0

Resultatet visar klart att föräldrarna på de båda skolorna blir inbjudna till utvecklingssamtal en gång per termin. På skola A har två föräldrar angivit att utvecklingssamtal sker två gånger

per termin. På samma skola har en förälder under annat angivit att ”*utvecklingssamtal ska vid behov ske oftare.*”

Vad anser du/ni om utvecklingssamtal som kontaktform?

Även på denna fråga stämde svaren väldigt bra överens med varandra mellan de två skolorna. En stor del av föräldrarna anser att utvecklingssamtal är en bra kontaktform mellan skolan och hemmet. Kommentarererna ifrån de båda skolorna är väldigt lika och stämmer bra överens. Föräldrarna anser att det är ett bra sätt att samtala kring barnet och att barnet får chansen att vara i centrum. De tycker också att utvecklingssamtal är ett bra sätt att ta reda på hur det går för barnet i skolan, en förälder uttryckte sig såhär: ”*Bra att kunna samtala tillsammans med lärare och barn, ta upp tankar och frågor i lugn och ro*”. Några föräldrar påpekade även att utvecklingssamtalet gav dem en chans att se hur relationen mellan läraren och eleverna verkade vara. Positivt var även att de kunde få ”*möjlighet att se sådana arbeten och få förklaringar på sådant som aldrig tas med hem för påsyn*”. Det påpekades dock att det inte alltid behöver vara bokade möten som ger den bästa kontakten.

En förälder upplevde samtalen lite jobbiga och att det oftast tas upp det negativa eller positiva utan något där mellan. En annan förälder uttryckte sig kritiskt mot utvecklingssamtalens upplägg. Föräldern skrev ”*elev + lärare + förälder = tillgjord och konstlad form, känns ganska meningslöst, kan lika bra informeras skriftligt om elevens + och -*”. Det fanns även andra tankar om samtalets utformning bland annat så ansågs det i något fall att det föredrogs när läraren berättade om hur det går för barnet, och att det var mindre bra när barnet själv satt och berättade om hur det går med lite hjälp av läraren.

Tabell 9: Plats för utvecklingssamtal

Skulle du/ni kunna tänka dig/er att ha utvecklingssamtal någon annanstans än i skolan?

	Skola A	Skola B	Totalt
Ja, i lärarens hem	0	2	2
Ja, i barnets hem	3	8	11
Nej, det kan jag inte tänka mig	15	18	33
Bortfall	0	1	1

De flesta föräldrar ser de inte som en bra idé att hålla utvecklingssamtalet i lärarens eller barnets hem. På skola A skulle 3 av 18 föräldrar kunnat tänka sig att ha samtalet i barnets hem

medan andelen föräldrar på skolan B som anser samma sak är något högre. Två föräldrar anser även på skola B att utvecklingssamtal i lärarens hem är ett alternativ.

Är det något du/ni saknar när det gäller kontaktformer mellan hemmet och skolan?

De flesta föräldrarna (på båda skolorna) svarade att de inte saknar något när det gäller kontaktformerna med skolan. På skola B gav en förälder sin åsikt om varför hon inte saknade något. Hon trodde att det kunde bero på att *"skolan är liten och att lärarna är gamla i gården skapar förtroende"*. Några av föräldrarna på skola A saknar e-post användning som kontaktform, de påpekar även att det hade varit bra om även de andra vuxna som arbetar med barnen visar upp sig någon gång t.ex. skolsköterskan. En sak som även berördes i svaren var att föräldrarna skulle vilja ha mer kontroll över barnens läxor, t.ex. att dessa skulle skrivas under hemma. De anser att *"det är svårt att veta hur det går för barnen om man bara frågar dem själva"*. En annan kontaktform som föräldrarna på skola B efterfrågade var användningen av översiktsblad som månads- eller veckobrev. Detta för att de upplever att de får reda på inplanerade aktiviteter med för kort varsel.

3.3.2 Redovisning av lärarintervjuer

Vad innebär begreppet en god föräldrakontakt för de intervjuade lärarna?

För lärare A innebär god föräldrakontakt att det råder en bra samverkan mellan föräldrarna och skolan. Enligt henne ska föräldrarna känna sig välkomna till skolan och delaktiga samt känna att de har ett inflytande. God föräldrakontakt innebär också enligt henne att skolan kan utnyttja föräldrarnas kompetenser och erfarenheter i skolarbetet.

Enligt lärare B tar föräldrarna kontakt när det är något särskilt. På första mötet med föräldrarna tar hon upp hur viktigt det är att föräldrarna hör av sig, både när det gäller positiva och negativa saker. Hon anser, i likhet med lärare A, att föräldrarna alltid är välkomna till skolan men hon vill att de ska höra av sig innan de kommer, detta så att hon har tid att prata med dem.

Vilka former av kontakt har de intervjuade lärarna med föräldrarna och vilka anser de fungera bäst?

Lärare A anordnar föräldramöte en gång per termin. Vid något tillfälle har det hänt att hon bjudit in till flera mindre möten med cirka 1/3 av föräldrarna per gång. Föräldramötena fungerar enligt lärare A bäst när alla får komma till tals och känner sig aktiva. Hon nämner

även andra kontaktformer så som utvecklingssamtal och spontana kontakter till exempel telefonkontakt och föräldrabesök. Hon använder sig även av en skoldagbok som eleverna tar med hem varje dag. Hon tycker att skoldagboken fungerar bra som kontaktform eftersom den ger barnen och föräldrarna chansen att diskutera kring dess innehåll.

Lärare B har också telefonkontakt med elevernas föräldrar. Enligt henne är utvecklingssamtal, elevvårdssamtal och mejl andra former av kontakter till hemmet. På skolan där hon arbetar anordnas det även fixardagar och lägerskola någon gång då och då.

När/hur ofta tar föräldrarna kontakt med de intervjuade lärarna?

Lärare A svarar att det är väldigt olika, det kan vara allt ifrån en gång i veckan till några gånger under terminen. Vissa föräldrar tar kontakt ofta medan andra i princip bara dyker upp när de bjudits in av skolan (till exempel vid utvecklingssamtal). Detta tror lärare A kan bero på att vissa föräldrar anser att om de inte hör av skolan så fungerar allt bra.

Enligt lärare B tar föräldrarna ofta kontakt när det är föranlett av problem. Det är sällan någon ringer bara för att höra vad som händer i skolan eller med deras barn. Det är väldigt individuellt om föräldrarna ringer och berättar om olyckor, skilsmässor och så vidare. Några berättar öppet och andra berättar ingenting. Lärare B anser att det är viktigt att veta vad som händer i hemmet eftersom det då är lättare att möta barnen med förståelse.

När tycker de intervjuade lärarna att föräldrarna ska kunna nå dem per telefon?

För lärare A har telefonkontakten med föräldrarna har aldrig varit något större problem. Hon lämnar ut sitt hemtelefonnummer och föräldrarna får sedan ringa när de känner att de behöver berätta något. Det är upp till föräldrarna att respektera att hon inte alltid har tid att prata. Hon brukar i sådana fall bestämma en ny tid de kan ringa på eller själv ringa upp dagen efter. Enligt lärare A har vissa föräldrar större behov av att kontakta läraren ofta, och då kan det vara bra att varje vecka bestämma en fast telefontid som föräldern kan ringa på.

Förr fick föräldrarna ringa när som helst till lärare B, men nu har hon informerat föräldrarna att de helst ska ringa på arbetstid. Om föräldrarna inte lyckas få tag på henne under dagen går det bra om de ringer på kvällen men hon vill inte att de ringer på helgerna. Lärare B påpekar, precis som lärare A, att hon gärna ringer upp dagen efter om det inte passar för henne att prata

just då. Detta är något lärare B talar om på första föräldramötet så att alla vet hur hon vill ha det.

När tycker de intervjuade lärarna att föräldrarna ska komma på besök i skolan?

Lärare A anser att föräldrarna ska få besöka skolan när som helst. Hon vill att skolan ska vara öppen utåt, dels för att barnen ska känna att det går bra att föräldrarna kommer och dels för att föräldrarna ska känna sig välkomna. I klassen där hon undervisar nu kommer de flesta föräldrarna och besöker sina barn i skolan.

Lärare B påpekar också att föräldrarna gärna får komma och hälsa på. Trots det är det dålig uppslutning och relativt ovanligt med föräldrabesök i denna klass.

Hur ofta anser de intervjuade lärarna att det är lämpligt att ha föräldramöte?

Lärare A anser att föräldrarna bör bjudas in till föräldramöte en gång per termin. Hennes ambition för framtiden är att istället för att hon fixar mötena ska föräldrarna själv anordna dessa och att hon bjuds in av dem. Lärare A påpekar att eftersom skolan just nu står i en brytning mellan traditionella helklasser och små mentorsgrupper är de traditionella föräldramötenas utformning i en utvecklingsfas.

Lärare B anordnar också föräldramöte en gång per termin och detta anser hon räcka. Någon gång har hon haft föräldramöte tre gånger per läsår. Ett av dessa möten var tillsammans med eleverna och utomhus.

Vad brukar de intervjuade lärarna ta upp på föräldramötena?

På det första föräldramötet brukar lärare A använda sig av lära känna övningar för att göra föräldrarna bekanta med varandra. Sen ger hon föräldrarna en allmän information om vad de gör i skolan och på vilka sätt de jobbar. Ibland diskuteras pedagogiska frågor. De diskuterar även värdegrundsfrågor så som normer och gränser. Detta är för att förebygga eventuella problem inom detta i framtiden.

Lärare B delar på ett föräldramöte i årskurs tre ut ett häfte med läroplanen och uppnående mål i svenska, matte och engelska. På mötena diskuterar hon och föräldrarna saker som läggdags, smink, relationer. Lärare B tar även upp mer praktiska saker till exempel byte av mattebok

och så vidare. Någon gång håller hon lektioner för föräldrarna och visar dem hur de arbetar inom olika ämnen, så att föräldrarna lättare ska kunna hjälpa sina barn hemma.

Deltar föräldrarna enligt de intervjuade lärarna aktivt i föräldramötena?

Lärare A anser att föräldrarna till hennes elever oftast deltar aktivt i föräldramöten. Hon tror att det är ganska specifikt för området där hon jobbar, här bryr sig föräldrarna väldigt mycket om sin skola och anser att den är viktig. Enligt henne är det svårt att få igång föräldrarna när de sitter i en stor grupp och det medför att det oftast är samma personer som talar. Lärare A menar att om föräldrarna istället delas upp i smågrupper fungerar diskussionerna mycket bättre.

Lärare B anser också att det är svårt att få igång många av föräldrarna. Enligt henne sitter ofta en stor del av föräldragruppen tysta. En del av föräldrarna har lättare för att prata inför andra och det medför att det ofta bara är deras åsikter som kommer fram.

Hur förbereder de intervjuade lärarna sig inför ett utvecklingssamtal och hur lägger de upp samtalen?

Lärare A brukar börja med att förbereda en tidsplan i samråd med arbetslaget. Efter att tidsplanen är bestämd skickar hon hem lappar med barnen där föräldrarna skriver under vilka tider de har möjlighet att komma. Oftast klarar alla föräldrar att komma på de angivna tiderna och endast ett fåtal samtal måste placeras på kvällstid. Innan utvecklingssamtalet hålls brukar lärare A förbereda eleverna genom att låta dem genomföra små diagnoser som senare kan ligga som underlag i diskussionen. Hon genomför även utvärderingar med barnen så att de kan känna sig delaktiga och känner att de får chansen att reflektera över sitt lärande och sin skolsituation. Enligt lärare A tar förberedelserna inför ett utvecklingssamtal mycket tid, detta eftersom läraren måste fokusera på varje enskild elev. Själva samtalet brukar hon hålla i klassrummet därför att det där är lättillgängligt till barnens material. Samtalet inleder hon genom att låta barnet berätta om den sociala biten, trivsel, arbetsdisciplin och så vidare. Sen tittar de på eventuella utvärderingar och diskuterar kring dem. Efter det benar de av elevernas åsikter om deras skolarbete och hur det fungerar inom de olika kunskapsområdena. Hon avslutar samtalet med att de gemensamt kommer överens om vilka mål barnet ska sträva efter att uppnå tills nästa utvecklingssamtal.

Lärare B förbereder sig minst en timme per elev inför ett utvecklingssamtal. Hon sätter sig först ner och skriver upp allt hon anser rör den aktuella eleven. Sedan samlar hon informationen i en speciell mapp. Samtalet brukar vara ungefär 30-60 minuter. Enligt lärare B är det viktigt att det blir en dialog mellan alla som deltar i samtalet. Hon är noga med att vända sig till eleven när hon pratar.

Kan de intervjuade lärarna tänka sig att ha utvecklingssamtal någon annanstans än i skolan, till exempel i elevens hem eller hemma hos sig själv?

Lärare A skulle kunna tänka sig att hålla i utvecklingssamtalen i elevens hem. Hon har ibland haft dessa samtal hemma hos familjer som på något sett undvikt dessa möten och som har negativa upplevelser gentemot skolan. Detta har hon upplevt som bra. Fördelarna som hon kan se med att hålla samtalen i barnens hem är att hon på så sätt lättare når familjen. Hon anser att det kan bidra till att länken mellan skolan och föräldrarna förbättras. Lärare A anser också att hon genom besök i hemmet kan få en annan referensram till eleven om hon känner till deras hemmiljö. Hon skulle inte kunna tänka sig att hålla utvecklingssamtalen i sitt eget hem. Hon känner att det skulle inkräkta på hennes privata sfär och att det skulle göra det svårare för henne att behålla en professionell yrkesroll.

Lärare B anordnar utvecklingssamtalen i ett litet rum på skolan. Hon kan inte tänka sig att ha samtal hemma hos sig själv. Hon tror inte heller att föräldrarna skulle vilja att hon besökte dem i deras hem. I de fall då föräldrarna gjort många avbokningar av samtalen brukar hon erbjuda sig att komma hem till dem, men det har aldrig hänt att de har tackat ja och bjudit hem henne. De har i stället snabbt ordnat med ett möte på skolan.

3.4 Slutsats

Som slutsats på våra undersökningar kan vi se att de kontaktformer som används idag är uppskattade av både föräldrar och lärare. Exempel på dessa kontaktformer är telefonkontakt, olika former av kontaktböcker, vecko- och månads brev, föräldrabesök och personliga möte. Föräldrarnas och lärarnas åsikter om hur dessa kontaktformer ska användas och används stämmer till stor del också överens med varandra. De kontaktformer som uppskattas mest av föräldrarna är kontaktboken och telefonkontakten, detta eftersom båda formerna ger snabb och enkel information. Dock påpekar föräldrarna att vilken kontaktform som är att föredra helt beror på syftet med kontakten. Enkätundersökningen visar att de flesta föräldrarna anser att det är viktigt att ha en bra kontakt med skolan och deltar i de flesta möte de blir inbjudna

till. Lärarna i sin tur anser också att det är viktigt att ha en god föräldrakontakt. De vill att föräldrarna ska känna sig välkomna till skolan och delaktiga i verksamheten. Vilka kontaktformer som föredras av lärarna är svårt att utläsa utav resultatet men även här har valet av kontaktform kopplingar till syftet med kontakten. Hur ofta kontakter mellan läraren och föräldrarna sker är väldigt individuellt. I många fall är kontakterna förledda av problem som behövs redas ut.

Det går att utläsa av svaren på intervjufrågorna att båda lärarna anser att de på föräldramötena kan ge övergripande information men att det kan vara svårt att hålla i möten där många föräldrar deltar. Även föräldrarna tycker att föräldramötena ger bra information men att det blir svårt att ha bra diskussioner och föra fram sina åsikter bland så många deltagare. Utvecklingssamtalen är i sin helhet en väldigt uppskattad kontaktform av föräldrarna. De anser att samtalet ger dem en möjlighet att samtala kring barnet samtidigt som de får ta del av barnets och lärarens åsikter om skolarbetet. Båda lärarna påpekar dock att förberedelserna inför utvecklingssamtal är väldigt tidskrävande.

4. Diskussion

Vi nämnde som bakgrund till vårt examensarbete att vi ville genom att skriva detta arbete tillägna oss kunskap om hur samspelet mellan föräldrar och skola fungerar i praktiken. Detta eftersom det inte bara är eleverna vi kommer att möta när vi kommer ut på vår framtida arbetsplats utan även deras föräldrar. Vi känner att vårt arbete med dessa undersökningar har hjälpt oss att stärka vår ledarroll samt skaffat oss en fördjupad kunskap inom det aktuella ämnet och ser också studien som en hjälp för andra lärare inom detta område. Med hjälp av resultaten av enkätundersökningarna har vi fått en klarare bild över hur föräldrar ser på de kontakter som sker med skolan och hur dessa kan vara utformade för att uppnå så god kontakt som möjligt.

I resultatet av våra undersökningar kan vi klart se en koppling till våra problemställningar i arbetet. En del av det vi ville undersöka var hur kontakten sker mellan skolan och hemmet i praktiken. Här kan vi dra paralleller till ett av våra enkätsvar där föräldrarna besvarade vilka kontaktformer de har erfarenhet av från sina barns skolgång. De kontaktformer som föräldrarna uppfattade som mest frekventa var användningen av kontaktbok samt telefonkontakten. I våra studier av kontaktformernas historia inom läroplanerna kan vi se att redan under 1960-talet skulle skolan använda någon form av kontaktbok för att främja kontakten med elevernas hem. Enligt Holmgren m.fl. (1990) så är telefonkontakten, precis som en del av resultatet på undersökning visade, en vanlig kontaktform mellan skolan och hemmet. Vi har funnit att kontakten mellan skolan och hemmet inte bara är begränsad vid dessa två former av kontakter utan kan även ta form som föräldramöte, utvecklingssamtal, föräldrabesök och ytterliggare skriftliga former.

Arbetets syfte var även att studera vilka kontaktformer som föredras av föräldrar och lärare, men också varför just dessa kontakter är att föredra. Vi har med hjälp av våra två undersökningar, enkätundersökning med föräldrarna och intervjuer med lärarna kommit fram till att deras tankar om de olika kontaktformerna stämmer relativt bra överens med varandra. De kontaktformer som föredras mest av föräldrarna är telefonkontakten och olika former av kontaktböcker. En intressant koppling till föregående syfte är att det är också dessa som är de mest använda formerna ute på de två skolor vi har studerat. Viktigt är det dock att framhålla att vilken kontaktform som föredras är i många fall bundet till syftet med kontakten. Detta påpekas i såväl litteratur som undersökningsgruppen och de intervjuade lärarna.

När det gäller telefonkontakten var många av föräldrarna i undersökningsgruppen överens om att denna kontaktform är lätt att använda och ger snabb information. En förälder anser att telefonkontakt är bäst vid direkt kontakt och rakt på sak för individuella problem och frågor. Belägg för föräldrarnas påstående har vi även funnit i litteraturen. Holmgren m.fl. (1990) menar att en stor fördel med telefonkontakten är att kontaktformen är lätt att etablera och ett snabbt och enkelt sätt att kommunicera på. När det gäller telefonkontakten är det enligt oss och litteraturen viktigt att läraren själv tar ställning till när han/hon vill att föräldrarna ska kunna ringa. Det är viktigt att läraren sätter sina egna gränser och tala om dessa för föräldrarna. En förälder har delgett sin åsikt om detta, enligt henne måste läraren vara tydlig med hur han/hon vill ha det, man kan ju inte begära att läraren ska vara tillgänglig vid alltför obekvämtid. Vi kan i resultatet av vår enkätundersökning se att föräldrarna till stor del är överens om att telefonkontakten ska i största möjliga mån hållas under lärarens arbetstid. Endast när det är något mer akut är det enligt föräldrarna okej att ringa läraren på kvällstid i hemmet. Någon förälder menade att vara lärare är ju ett jobb och då med rätt till ledig tid precis som alla andra. Detta kan vara ytterligare ett belägg enligt oss att det är viktigt läraren själv känner efter hur hon/han vill ha det i frågan. De båda intervjuade lärarna anser att föräldrarna får ringa hem om de känner att de behöver det, men samtidigt är det upp till föräldrarna att respektera om läraren inte kan svara eller prata just då. Båda lärarna brukar om detta är fallet be om att få återkomma dagen efter eller så stämmer de av en ny telefontid med föräldern. När det gäller telefonkontakter är det enligt både lärarna och föräldrarna samt litteraturen viktigt att kontakter sker även vid positiva besked. Flising m.fl. (1996) anser att telefonkontakt ska upprätthållas även när något bra hänt kring eleven. Detta för att negativa förväntningar på telefonkontakten som kontaktform ska undvikas.

Kontaktboken är enligt föräldrarna en annan uppskattad kontaktform till skolan. Utformningen på boken kan skiljas åt men ofta är syftet med användningen av den det samma. Denna kontaktform ger enligt föräldrarna bra information och är enkel att använda. Buckhöj- Lago (2000) menar att kontaktboken kan vara ett underlag för återkommande uppföljningar mellan läraren och föräldrarna. En av de intervjuade lärarna påpekade fördelen med användning av kontaktbok, hon menade att den kunde ge föräldrarna chansen att vara delaktiga i vad som händer i skolan samt att de kunde diskutera med sina barn om bokens innehåll. Detta öppnar för en dialog mellan barnet och föräldrarna om skolans verksamhet.

Ytterligare en del av syftet med arbetet var att vi ville erfara oss kunskaper hur man som lärare kan skapa en god föräldrakontakt. Enligt Lpo94 är ett av lärarens uppdrag att *”samverka med och fortlöpande informera föräldrarna om elevens skolsituation, trivsel och kunskapsutveckling, [---]”* (Utbildningsdepartementet, 1994 s.16). Flising m.fl. (1996) anser att det är viktigt att lärarna har en grundlig utbildning inom området mötet mellan skolan och hemmet. Detta för att läraren ska slippa känna oro inför mötet med föräldrarna. Denna oro kan vi relatera till oron vi uttryckte i arbetets bakgrund, där vi påpekade att vi som snart färdiga lärare kände oss osäkra inför denna uppgift. Vi känner dock att under arbetets gång utvecklat en större säkerhet inom området. Holmgren m.fl. (1990) menar att det är viktigt att förstå att läraren inte alltid har alla lösningar utan det ofta krävs ett gott samarbete med hemmet för att lösa eventuella problem.

Enligt de intervjuade lärarna innebär god föräldrakontakt för dem bland annat att föräldrarna känner sig välkomna till skolan och att det råder bra samverkan mellan skolan och hemmet. God föräldrakontakt kan också innebära att skolan kan använda föräldrarnas kompetenser och erfarenheter. Nyberg (2002) menar att skolan kan hos föräldrarna finna en stor resursbank av erfarenheter. Den kan vara bra att utnyttja och ta vara på.

Som lärare har man en yrkesroll där man är skyldig att ha kontakt med elevernas föräldrar (Flising m.fl., 1996). I litteraturen poängteras vikten av att läraren skapar goda kontakter med hemmet och föräldrarna med dessa kontakter är många. Som lärare är förtjänsten av att ha bra förhållningssätt till föräldrarna stor. Föräldrarna är ofta barnens förebilder och det är de som formar eleverna lärarna möter i skolan. Läraren ser bara en liten bit av elevens vardag och därför krävs ett samarbete med föräldrarna för att lärarens ska få en helhetsbild (Andersson 2003). Vi anser att vi genom arbetet har fått en större inblick i vad som krävs och förväntas av en lärare när det gäller kontakten mellan skolan och hemmet. Vi har i våra undersökningar tagit del av både föräldrar och lärares erfarenheter och åsikter inom området. Detta har bidragit till att vi känner oss mer säkra i vår yrkesroll. Som blivande lärare anser vi att det är viktigt att ta del av och erfara de olika kontaktformer som finns redan under lärarutbildningen. Detta för att vara förberedd inför mötet med föräldrarna.

Genom att vi har tagit del av litteratur inom området och studerat undersökningarnas resultat har vi insett hur stort området kontakten mellan skolan och hemmet är. Vi valde att i vårt arbete begränsa oss till de kontaktformer som används idag. Under arbetets gång har det hos

oss väckts nya tankar kring fortsatta studier inom problemområdet. Till exempel vilken betydelse föräldrasamverkan har för skolans verksamhet och hur den påverkar eleverna.

5. Sammanfattning

Vårt arbete handlar om de kontaktformer som används mellan skolan och hemmet. Arbetet utgår ifrån följande frågeställningar:

- Vilka kontaktformer används i grundskolans tidigare del?
- Vad anser föräldrarna om dessa kontaktformer?
- Vilken syn har lärarna på de kontakter som sker med hemmet?

Våra frågeställningar följer som en röd tråd genom hela arbetet och fungerar som utgångspunkt i arbetets empiriska del. Syftet med arbetet var alltså att studera och undersöka vilka olika kontaktformer som finns idag och hur dessa upplevas av lärare och föräldrar.

I början av arbetet presenterar vi relevant litteraturgenomgång inom vårt problemområde. Den teoretiska delen omfattar en tillbakablick på läroplanerna Lgr62 och Lgr 69, där vi tar upp vad det stod om kontaktformer med hemmet i dåtidens styrdokument. Därefter följer studier av de mer aktuella läroplanerna, Lgr80 och dagens Lpo94. Genomgående i de olika läroplanerna är poängteringen av värdet av bra kontakter mellan skolan och hemmet. Vidare i litteraturdelen belyser vi lärarens roll när det gäller kontakter med hemmet samt förhållningssättet till elevernas föräldrar. Som lärare har man en yrkesroll där man är skyldig till att ha kontakt med elevernas föräldrar. Barnens föräldrar är oftast deras största förebilder och det är de som till stor del formar de elever läraren möter i skolan. Därför tjänar läraren mycket på att ha goda kontakter med elevernas föräldrar. Litteraturgenomgången avslutas med en presentation av olika kontaktformer. De kontaktformer som används idag är många och är olika utformade, även dess intensitet, kvalitet och utfall skiljer dem åt. Kontakter idag sker genom till exempel föräldramöte, telefonkontakt och utvecklingssamtal.

I den empiriska delen har vi valt att använda oss av två olika undersökningsmetoder. Genom en enkätundersökning undersökte vi föräldrarnas åsikter inom vårt problemområde. För att sedan få ta del av lärarnas synpunkter inom samma område genomförde vi två strukturerade intervjuer. Intervjuerna genomfördes med klasslärarna för eleverna till de föräldrar som besvarade enkäterna. Våra undersökningar visar att mycket av det vi tagit upp i vår litteraturgenomgång stämmer överens med föräldrarnas och lärarnas uppfattning av de kontakter som sker i skolorna idag. Resultatet visar också att både lärare och föräldrar anser

att det är viktigt att det finns goda kontakter mellan skolan och hemmet.

Både litteraturen och undersökningarnas resultat visar att vilka kontaktformer som föredras av föräldrarna och lärarna för att skapa en bra kontakt varierar, detta beror på vilket syfte kontakten har. Ett föräldramöte är till exempel bra för övergripande information men inte att föredra vid mer individuell information om det enskilda barnet.

Sammanfattningsvis har vi kommit fram till att det är viktigt att kontaktformerna mellan skolan och hemmet fungerar på ett tillfredställande sätt. Största delen av vår undersökningsgrupp har enligt vår undersökning en positiv attityd till kontakten med skolan. Kontaktboken ses som en snabb och lätt kommunikationsmetod samtidigt som föräldrarna beskriver uppskattandet av utvecklingssamtalen. Vilken/vilka kontaktformer som föredras är helt enkelt beroende av varför kontakten tas. Det är en stor fördel om skolan och läraren skapar bra kontakter med hemmet, detta för att skaffa sig en helhetsbild av eleverna och på så sätt bäst kunna bidra till deras utveckling.

Referenser

- Andersson, Inga (2003). *Mötet med skolan. Locus, 1/03, 28- 38*
- Buckhøj- Lago, Lena (2000). *Utvecklingssamtal- perspektiv och genomförande*. Förlagshuset Gothia AB: Stockholm
- Ellmin, Roger & Levèn, Sören (1998). *Ledarskap ända in i klassrummet*. Stockholm: Förlagshuset Gothia AB
- Flising, Lisbeth, Fredriksson Gunilla & Lund Kjell (1996). *Föräldrakontakt*. Stockholm: Informationsförlaget
- Holmgren, Lennart, Berglund, Anders & Riddez-Hansson, Gerd (1990). *Att vara lärare till föräldrars barn*. Solna: Almqvist & Wiksell AB
- Johansson, Bo & Svedner, Per Olov (2001). *Examensarbete i lärarutbildningen. Undersökningsmetoder och språkligutformning*. Uppsala: Kunskapsförlaget AB
- Landin, Mariann, & Hellström, Christina (2001). *Lärlarledarskap*. Stockholm: Förlagshuset Gothia AB
- Lund, Kjell & Nilsson, Nils-Erik (1992). *Mer än en kvart om året. Vägledning för klassföreståndare och skolledare i kontaktarbetet med hemmet*. Stockholm: Almqvist & Wiksell AB
- Löwenborg, Lars & Gislason, Björn (2003). *Lärarens arbete*. Stockholm: Liber AB
- Maltèn, Arne (1995). *Lärarkompetens*. Lund: Studentlitteratur.
- Nyberg, Magnus (2002). *Välkommen till verkligheten- En lärarintroduktion för år 1-6*. Stockholm: Förlagshuset Gothia AB

Patel, Runar & Davidson, Bo (2003). *Forskningsmetodikens grunder. Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Lund: Studentlitteratur

Skolöverstyrelsen, (1962). *Läroplan för grundskola (Lgr62)*. Stockholm

Skolöverstyrelsen (1969). *Läroplan för grundskolan (Lgr69)*. Stockholm: Svenska Utbildningsförlaget.

Skolöverstyrelsen (1980). *Läroplan för grundskolan (Lgr80)*. Stockholm: Liber Utbildningsförlaget.

Utbildningsdepartementet (1994). *Grundskoleförordning (1994:1194). 7 Kap 2:a paragrafen*. Stockholm: Sveriges Riksdag

Utbildningsdepartementet (1994). *Läroplaner för det obligatoriska skolväsendet och de frivilliga skolformerna (Lpo94)* Stockholm: Skolverket/ Fritzes

Enkätundersökning om kontaktformer mellan hem och skola

Som blivande lärare har vi många funderingar kring hur en bra kontakt kan hållas mellan elevernas hem och skola. Syftet med denna enkät är att vi vill skaffa oss en klarare bild av hur ni föräldrar/vårdnadstagare ser på er kontakt med skolan. Vi vill bland annat ta reda på vilken form av kontakter som förekommer och hur ni upplever dessa. Flera svarsalternativ kan kryssas i där ni tycker att det behövs! Svaren kommer att behandlas anonymt.

Jag som svarar på enkäten är:

- Mamma
 - Pappa
 - Annan vårdnadshavare
-

Vilken/vilka kontaktformer (förutom föräldramöten och utvecklingssamtal) sker mellan dig/er och ditt/ert barns skola?

- Kontaktbok
- Månads- eller veckobrev
- Telefonkontakt
- Föräldrabesök under lektionstid.
- E-post
- Personligt möte med läraren/mentorn.
- Annat

Om annat, ange vad:

Vilken/vilka kontaktformer föredrar du/ni i syfte att få en så bra kontakt som möjligt med skolan?

- Kontaktbok
- Månads- eller veckobrev
- Telefonkontakt
- Föräldrabesök under lektionstid.
- Personligt möte med läraren/mentorn. (ej utvecklingssamtal)
- Annat

Motiveragärna!

.....

.....

.....

.....

När anser du/ni att föräldrarna ska kunna få tag i sitt barns lärare per telefon?

- Under skoltid
- På eftermiddagen i skolan (fram till ca 16.30)
- På eftermiddag i hemmet (16.30-18)
- På kvällstid (18-?)
- Under helger och lov dagar

Kommentarer:.....

.....

.....

När anser du/ni att föräldrar ska få komma till skolan på besök?

- Spontant, när som helst.
- Efter överenskommelse
- På Öppet Hus (planerad verksamhet t.ex. luciafirande osv.)
- Annat

Om annat, ange vad:

Hur ofta anser du/ni att det är lämpligt att skolan bjuder in till föräldramöte?

- En gång/termin
- Två gånger/termin
- Annat

Om annat, ange hur ofta:.....

Vad anser du/ni om föräldramöte som kontaktform?

.....

.....

.....

.....

I vilken utsträckning närvarar du/ni vid föräldramötena?

- Alltid
- Oftast
- Sällan
- Aldrig

Om sällan eller aldrig, motivera gärna.....

.....

.....

Hur ofta bjuds du/ni in till utvecklingssamtal på ditt/er barns skola?

- En gång/termin
- Två gånger/termin

Annat

Om annat, ange hur ofta:

Vad anser du/ni om utvecklingssamtal som kontaktform?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Skulle du/ni kunna tänka dig/er att ha utvecklingssamtal någon annanstans än i skolan?

Ja, i lärarens hem

Ja, i barnets hem

Nej, det kan jag inte tänka mig

Är det något du/ni saknar när det gäller kontaktformer mellan hemmet och skolan?

.....
.....
.....
.....
.....

Tack för din/er medverkan!

Intervjufrågor till läraren

1. Vad innebär begreppet "en god föräldrakontakt" för dig?
2. Vilka former av kontakt har du som lärare med föräldrarna och vilken fungerar bäst?
3. När/hur ofta tar föräldrarna kontakt med dig?
4. När tycker du att föräldrarna ska kunna nå dig? (Mobiltelefonen, hemmet, kvällen)
5. När tycker du att föräldrarna ska komma till skolan på besök?
6. Hur ofta anser du det lämpligt att ha föräldramöte?
7. Vad brukar du ta upp på föräldramötet?
8. Deltar föräldrarna aktivt i mötet?
9. Beskriv ungefär hur du förbereder dig och lägger upp utvecklingssamtalen?
10. Skulle du kunna tänka dig att ha utvecklingssamtal någon annanstans än i skolan, till exempel i elevens hem eller hemma hos dig själv?